

Надсумок

Все викладене являє собою лише попереднє обґрунтування до відокремлення спеціалізації "клінічна патологія" як еволюції післядипломної освіти лікаря-патологоанатома. Хотілося б ще раз підкреслити, що навчання клінічній патології можливе тільки після отримання основної спеціальності "патологічна анатомія" та сертифікату спеціаліста. Саме це - шлях до підготовки клінічного патолога, який володіє сучасними концепціями молекулярної біології - методології медицини XXI століття, і мислячого на рівні цілісного організму [2].

Перспективи подальших розробок у даному напрямку. Організація навчально-науково-практичних об'єднань (ННПО) на базі кафедр патологічної анатомії з витоком в інститут патології (таких як інститути патології в Європі) дозволить поліпшити якість викладання предмета та вирішити питання підготовки висококваліфікованих фахівців. Організація ННПО сформує базу для реалізації ідеї безперервної підготовки фахівців через інтернатуру, магістратуру, клінічну ординатуру, аспірантуру. Створення об'єднань дозволить у певній мірі оптимізувати й наукову роботу, забезпечивши безперервне надходження аутопсійного та біопсійного матеріалу і наблизить наукові дослідження до потреб практичної медицини, максимально скоротить шлях впровадження наукових розробок у практику.

Список літератури

1. Zheliba L.M. Mizhdisciplinarna integracija / L.M. Zheliba // – Vinnicja: Vinnic'kij nacional'nij medicnij universitet im. M.I. Pirogova, - 2014. – S.83-84.
2. Kononov A.V. Klinicheskij patolog: novaja special'nost', ili jevoljucija obrazovanija / A.V. Kononov; A. Kononov, O. Hmel'nickij [i dr.] // Vrach. – 2001. – № 3. – S.40–42.
3. Moroz V.M. Shljahi udoskonalennja navchal'nogo procesu u Vinnic'komu nacional'nomu medicnomu universiteti imeni M.I. Pirogova v suchasnihi umovah integracii vishhoi osviti u evropejs'kij osvitnij prostir / V.M. Moroz, Ju.J. Gumins'kij, L.V. Fomina, T.L.Polesja // – Vinnicja: Vinnic'kij nacional'nij medicnij universitet im. M.I. Pirogova, - 2014. – S. 3–6.

Реферати

**НОВЫЕ ПОДХОДЫ К ПРЕПОДАВАНИЮ
ПАТОМОРФОЛОГИИ И БИОПСИЙНО-СЕКЦИОННОГО
КУРСА В УСЛОВИЯХ МОДЕРНИЗАЦИИ
МЕДИЦИНСКОГО ОБРАЗОВАНИЯ**

Вернигородский С. В.

Статья посвящена новым подходам к совершенствованию преподавания патоморфологии (ПФ) и биопсийно-секционного курса (БСК). Обобщены принципы преподавания ПФ и БСК на кафедре патологической анатомии. Проанализированы отдельные ошибки во взаимодействии врачей-клиницистов с патологоанатомической службой. Предложено интеграцию учебной, научной и практической деятельности медицинских университетов и лечебно-профилактических учреждений с созданием учебно-научно-практических объединений для улучшения качества преподавания ПФ и БСК.

Ключевые слова: патоморфология, биопсийно-секционный курс, медицинское образование, модернизация.

Стаття надійшла 12.02.2015 р.

**NEW APPROACHES TO TEACHING OF
PATOMORPHOLOGY AND BIOPSY-AUTOPSY
COURSE IN THE CONDITIONS OF MEDICAL
EDUCATION MODERNISATION**

Vernygorodskiy S. V.

The article is devoted to new approaches to improving teaching of Pathomorphology (PF) and Biopsy-Autopsy Course (BAC). The principles of teaching of PF and BAC at the department of pathological anatomy were summarized. The some mistakes in cooperation of clinicians with pathology service were analyzed. The integration of teaching, research and practice activity of medical universities and medical institutions with the creation of educational, scientific and practical associations to improve the quality of PF and BAC teaching.

Key words: pathomorphology, biopsy-autopsy course, medical education, modernization.

УДК 378.147+616.98:578.828

Н. В. Довганич

Івано-Франківський національний медичний університет, м. Івано-Франківськ

**ПЕРСПЕКТИВИ ВПРОВАДЖЕННЯ У НАВЧАЛЬНИЙ ПРОЦЕС ТИПОВОЇ НАСКРІЗНОЇ
ПРОГРАМИ З ПИТАНЬ ВІЛ-ІНФЕКЦІЇ НА КАФЕДРІ МЕДИЧНОЇ БІОЛОГІЇ**

Досліджено перспективи втілення державної політики у галузі подолання ВІЛ-інфекції через втілення у навчальний процес типової наскрізної програми з питань профілактики ВІЛ-інфікування, попередження передачі ВІЛ від матері до дитини, діагностики та лікування ВІЛ-інфікованих та соціально-психологічної підтримки людей, що живуть з ВІЛ. Розроблено та доповнено методичні рекомендації, навчально-методичний комплекс, який забезпечив активне впровадження у навчальний процес вивчення рекомендованих тем на окремих лекціях, практичних заняттях, курсі за вибором.

Ключові слова: ВІЛ-інфекція, наскрізна програма, організація навчального процесу.

Протягом останнього десятиріччя ВІЛ-інфекція в Україні набула епідеміологічного характеру [1], що становить загрозу національній безпеці країни. З часу її виявлення в 1987 році в Україні офіційно зареєстровано 237 798 нових випадків ВІЛ-інфекції (з них 39 353 у дітей). До серпня 2013 року від СНІДУ в Україні померли 31 059 людей, з них 336 випадків – діти. Україна

залишається лідером в Європі по масштабах поширення Віл-інфекції. За оцінками експертів UNAIDS, в Україні з Віл-інфекцією нині живе до 270 тисяч осіб.

Визначальна роль при вивченні проблеми СНІДу належить зарубіжним і вітчизняним науковцям, здобутки яких стали теоретико-методологічною основою даного дослідження [2]. Особливо варто відзначити внесок таких дослідників як В. М. Запорожан, Б. Г. Скачко, В. В. Покровський.

Аналіз статистичних даних указує на тенденцію до генералізації поширення ВІЛ-інфекції в країні: щороку кількість нових випадків інфікування зростає на 10-15 %, найбільш ураженою віковою групою залишаються люди молодого та середнього віку (18–39 років), збільшується кількість дітей, народжених ВІЛ-позитивними матерями, а також число хворих, які потребують медичної та соціальної допомоги [4]. Тому епідемія ВІЛ-інфекцій є однією з найважливіших медичних і соціальних проблем суспільства. Для усунення проблем, пов'язаних з ВІЛ-інфекцією, першочергово необхідно забезпечити реалізацію державної політики у сфері профілактики ВІЛ-інфекції, лікування, догляду та підтримки інфікованих і хворих шляхом об'єднання зусиль органів державної влади, медичної науки та практики, громадськості.

Для реалізації даної проблеми в край необхідним є підготовка кваліфікованих медичних кадрів. Вирішити це завдання допоможе втілення у навчальний процес типової наскрізної навчальної програми, яка створена на виконання наказу № 313 від 08.05.2009р. «Про оптимізацію підготовки спеціалістів з питань ВІЛ-інфекції та попередження передачі ВІЛ від матері до дитини».

Метою роботи було втілення наскрізної програми у навчальний процес для підвищення якості підготовки сучасних лікарів стосовно медичних і соціальних питань ВІЛ-інфекції.

Основна частина. На кафедрі медичної біології та медичної генетики Івано-Франківського національного медичного університету згідно цієї програми першочергово доповнено навчально-методичний комплекс, який забезпечив активне впровадження у навчальний процес вивчення рекомендованих тем на окремих лекціях, практичних заняттях, курсі за вибором.

Так, у лекційному курсі медичного факультету до лекції «Молекулярні основи спадковості» включено відповідні теоретичні питання про загальну будову вірусних ДНК і РНК. При викладанні матеріалу лекції «Реалізація спадкової інформації та регуляція експресії генів» як один з варіантів пригнічення вірусної активності наводиться приклад нокауту генів за допомогою коротких siРНК. До теми лекції «Медична гельмінтологія» включає питання про зростання ризику виникнення СНІДу при гельмінтозах, оскільки токсини гельмінтів знижують імунітет. Під час читання лекції «Біосфера як система, що забезпечує існування людини» розглядаються питання про епідеміологію вірусу імунодефіциту, ризик виникнення СНІДу.

До тематичного плану стоматологічного факультету входять 5 лекцій. У двох з них «Молекулярні основи спадковості» та «Біологічні аспекти паразитизму» включають вищезгадані зміни та доповнення як на медичному факультеті. У лекції «Філо-онтогенетична зумовленість вроджених вад розвитку щелепно-лицевої ділянки» при розгляді причин виникнення вроджених вад розвитку включає питання про значення вірусу імунодефіциту. На відповідних практичних заняттях ці питання внесені до контрольних питань теми, використовуються відповідні ситуаційні задачі та тестові завдання.

Другий напрямок реалізації типової наскрізної навчальної програми «Про оптимізацію підготовки спеціалістів з питань ВІЛ-інфекції та попередження передачі ВІЛ від матері до дитини» проходить під час вивчення курсу за вибором «Сучасні проблеми молекулярної біології» у вигляді підготовки студентами рефератів.

При розгляді теми «Особливості вірусного геному. Уявлення про реплікативний цикл вірусів. Взаємодія вірусів з клітиною-хазяїном. Віруси, як збудники хвороб людини. Застосування методів біотехнології для отримання лікарських препаратів та вакцин. Моноклональні антитіла та їх застосування в діагностиці захворювань. Біотехнічні питання використання генних та клітинних технологій» та семінарського заняття «РНК-вмісні віруси. ДНК-вмісні віруси. Віруси, як фактор порушення клітинного геному. Конструювання рекомбінативної ДНК. Плазмідні, космічні, фагові і човникові вектори. Рестрикційні карти. Саузерн-блот і нозерн-блот аналіз. Полімеразна ланцюгова реакція. FISH-аналіз» розроблені наступні теми рефератів: Заходи з профілактики зараження інфекціями, що передаються кров'ю при наданні медичної допомоги, обслуговуванні хворих та роботі з біоматеріалом; Профілактика передачі ВІЛ від матері до дитини; Постконтактна профілактика ВІЛ; Прояви та прогресування ВІЛ-інфекції у дітей. Профілактика опортуністичних інфекцій у ВІЛ-інфікованих дітей; Методи діагностики ВІЛ-інфекції; Особливості діагностики ВІЛ-інфекції у дітей, народжених ВІЛ-інфікованими жінками; Вигодовування дітей, народжених ВІЛ-інфікованими

жінками. Особливості харчування дітей з ВІЛ-інфекцією; Вакцинація ВІЛ-інфікованих дітей та дітей, народжених ВІЛ-інфікованими матерями; Загальні принципи антиретровірусної терапії; Протиепідемічний режим у дитячих колективах, де знаходяться ВІЛ-інфіковані діти.

Закон України «Про запобігання захворюваності на СНІД на соціальний захист населення». Одним з важливих аспектів кафедри медичної біології та медичної генетики є підготовка за участю студентів «Епідеміологія вірусу ВІЛ». Оскільки молодші спеціалісти у майбутній професійній діяльності піддаються ризику зараження ВІЛ-інфекцією, актуальним завданням є підготовка студентів медичного коледжу за спеціальностями «Лікувальна справа» та «Сестринська справа» з організації їх власної безпеки праці та пацієнтів. Реалізація даної проблеми забезпечується ознайомленням студентів на лекціях «Молекулярні основи спадковості», «Біологічні аспекти паразитизму», які включають питання, що висвітлюються для студентів III-IV рівня акредитації. Окрім того для студентів коледжу заплановано лекцію і практичне заняття «Охорона праці», які на 80 % присвячені епідеміології вірусу імунодефіциту, можливостей зараження, профілактики.

Висновки

1. Процес підготовки лікарів з фундаментальних питань медичної біології та медичної генетики за відповідною наскрізною програмою забезпечує достатній рівень знань з проблем профілактики та діагностики ВІЛ.
2. В результаті вивчення матеріалу лікар або молодший працівник ланки охорони здоров'я буде володіти навичками проведення консультування пацієнтів з питань діагностики, медичного ведення та профілактики ВІЛ – інфекцій, зможе брати участь у профілактичних програмах для різних груп населення, в першу чергу підлітків та молоді.
3. «Профілактика ВІЛ – інфікування, попередження передачі ВІЛ від матері до дитини, діагностика лікування ВІЛ – інфікованих та соціально – психологічна підтримка людей, що живуть з ВІЛ» є дуже важливим в сучасному світі, де поширюється епідемія даного захворювання.

Перспективи подальших досліджень полягають у втіленні наскрізної програми у навчальний процес кафедри медичної біології та медичної генетики полягають у інтеграції з кафедрою мікробіології: спільні лекції, комплексні наукові роботи студентів.

Список літератури

1. Arjaev M. L. Programa ta navchal'nij plan ciklu tematichnogo vdoskonalennja likariv «Vedennja ditej, narodzenih VIL-infikovanimi zhinkami, ta z VIL-infekcieju». / M. L. Arjaev, N. V. Kotova, O. O. Starec' // – Odesa, ODMU, - 2008. - 15 s.
2. Zaporozhan V. M. VIL-infekcija i SNID [T: posibnik / V. M. Zaporozhan, M. L. Arjaev // – 2-e vid., pererob. i dop. - K.: Zdorov'ja, - 2004. – 636 s.
3. Pokrovskij V. V. Jepidemiologija i profilaktika VICH-infekcii i SPID (Avtorizovaniy dostup): monografija / V. V. Pokrovskij // – M.: Medicina, - 1996. – 249 s.
4. Ministerstvo ohoroni zdorov'ja Ukraїni, DU «Ukraїns'kij centr kontrolju za social'no nebezpečnimi hvorobami MOZ Ukraїni», DU "Institut epidemiologii ta infekcijnih hvorob im. L. V. Gromashevskogo NAMN Ukraїni" VIL-infekcija v Ukraїni, Informacijnij bjuletен' № 39, Kiїv – 2013 r.
5. Skachko B. G. VIL/SNID: Profilaktika. Likuvannja. Reabilitacija / B. G. Skachko // – K.: Medicina, - 2006. – 192 s.

Реферати

ПЕРСПЕКТИВЫ ВНЕДРЕНИЯ В УЧЕБНЫЙ ПРОЦЕСС ТИПИЧНОЙ СКВОЗНОЙ ПРОГРАММЫ ПО ВОПРОСАМ ВИЧ-ИНФЕКЦИИ НА КАФЕДРЕ МЕДИЦИНСКОЙ БИОЛОГИИ

Довганич Н. В.

Исследованы перспективы воплощения государственной политики в области преодоления ВИЧ-инфекции через воплощение в учебный процесс типичной сквозной программы по вопросам профилактики ВИЧ-инфекции, предупреждения передачи ВИЧ от матери к ребенку, диагностики и лечения ВИЧ-инфицированных и социально-психологической поддержки людей, живущих с ВИЧ. Разработаны и дополнены методические рекомендации, учебно-методический комплекс, который обеспечит активное внедрение в учебный процесс изучения рекомендованных тем на отдельных лекциях, практических занятиях, курсе по выбору.

Ключевые слова: ВИЧ-инфекция, сквозная программа, организация учебного процесса.

Стаття надійшла 9.02.2015 р.

THE IMPLEMENTATION PROSPECTS OF A TYPICAL CROSS-CUTTING PROGRAM ON THE HIV PROBLEM AT MEDICAL BIOLOGY DEPARTMENT

Dovganych N. V.

This article deals with the prospects implementation of state policy in the field of combating HIV infection, through introduction in the learning process of a typical cross-cutting programs on HIV prevention, preventive measures of HIV transmission from mother to child, diagnosis, and treatment of HIV- infected and psychosocial support for people living with HIV. Methodological recommendations and teaching complex have been developed and supplemented, which ensured the active implementation in the learning process of the recommended topics for certain lectures, tutorials, elective courses.

Key words: HIV, cross-cutting program, educational process organization.